

Cronica activității Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni pentru anul 2020

The National Museum of Eastern Carpathians Activity Report on 2020

**Cosmina Marcela OLTEAN¹
Cristina Ioana FELEA-BAUBEC²**

ABSTRACT

During 2020, The National Museum of the Eastern Carpathians (in short in Romanian MNCR) carried out numerous novel activities and projects at its headquarters and subordinate museum points. The institution initiated and carried out projects on Romanian history, culture and civilization specific to Harghita and Covasna counties, as well as regional, national and European projects such as 'HiLands - Hidden Mountain Landscapes', 'The Salt Civilization in Transylvania', 'The Cucuteni Civilization', 'The Roman Dacia Limes', etc. The institution has been actively involved in the implementation of leading national programs such as the 'Centennial National Program', the 'Limes National Program' and the 'National Systematic Funding for Systematic Archaeological Research'.

The museum has implemented 27 research projects, 17 educational and cultural projects, reaching in total 26681 direct beneficiaries. A number of 10 exhibitions were toured and 54 cultural projects and programs were developed. The activity of the institution in 2020 aimed at achieving clearly set objectives - increasing the museum's visibility, diversifying services dedicated to the public and enhancing the educational impact of its activities.

In terms of heritage identification, the institution was able to discover and document a number of cultural assets relevant to the museum's profile. Regarding the heritage research and documentation, MNCR carried out numerous archaeological, ethnographic and historical-documentary field research activities, continuing the research of the heritage administrated by the institution. In this regard, we mention the scientific expertise of the rich batch of prehistoric wooden artifacts discovered in the salt mining sites of eastern and north-eastern Transylvania (Harghita, Mureș and Bistrița-Năsăud counties), the scientific expertise of rich osteological material discovered in archaeological sites Olteni and Sfântu Gheorghe-Arcuș (Covasna County). The activity of conservation and restoration of the heritage administrated by MNCR was continued. At the same time, the activities regarding the scientific evidence, the classification and the evaluation of the heritage have been considerably intensified. In addition to the classic ways of documenting, in 2020 the institution resorted to digital documentation (accurate 3D images, aerial photographs, video and audio recordings) of heritage assets.

The promotion of the museum's cultural projects and the growth of its visibility were achieved by constantly improving and updating the institution's website, creating new customized products for MNCR exhibitions with the institution's logo. In 2020, the museum created and launched several online cultural products such as the Virtual Museum of the Eastern Carpathians, where you can find information about the latest research and cultural products of the institution, the YouTube channel, presenting films of various MNCR artefacts and collections of 3D scans of several artefacts, while also managing social networks accounts. The institution organized lectures on various topics of archaeology, history, memorialistic and literature for the general public, both in the museum spaces and especially in schools, universities and other museums.

In 2020, the number of direct beneficiaries of the museum (direct beneficiaries, visitors and virtual beneficiaries) was 26,681, and that of indirect beneficiaries was 22,315. Thus, the total number of beneficiaries amounts to 48,996. The public is the target of all museum projects, including research projects. The management of the institution only supports those research projects that generate results relevant to the public. MNCR specialists held several open lectures and public lectures, participating in a series of national and international events and conferences, presenting the most relevant aspects of archaeology, history and ethnography in eastern and south-eastern Transylvania.

---

¹ Muzeograf, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni; ocosmina57@gmail.com.

² Muzeograf, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni; feleacristina@gmail.com.

Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, instituție de cultură subordonată Ministerului Culturii, singurul muzeu de rang național din estul Carpaților Răsăriteni, contribuie la cercetarea, protejarea și valorizarea patrimoniului cultural național, arheologic, etnografic și istorico-documentar. În același timp, muzeul integrează acest patrimoniu în peisajul cultural al întregului areal al Carpaților Răsăriteni – de la Subcarpații Prahovei și Buzăului până la Bucovina și Maramureș. În aceste condiții, MNCR contribuie la o abordare echilibrată între aspirațiile culturale locale și cele naționale și europene.

Proiecte și activități MNCR

Pe parcursul anului 2020, MNCR a realizat numeroase activități relevante și proiecte inedite, la sediul central și în fiecare dintre punctele muzeale a căror activitate o coordonează - Prima Școală Românească din Sfântu Gheorghe, Casa Memorială „Romulus Cioflec” din Araci și Muzeul Oltului și Mureșului Superior din Miercurea Ciuc. Instituția a inițiat și realizat atât proiecte privind istoria, cultura și civilizația românească din județele Harghita și Covasna (de exemplu, Prima Școală Românească din Sfântu Gheorghe, Casa memorială „Romulus Cioflec”, Etnografia românească din sud-estul Transilvaniei ș.a.), cât și proiecte de anvergură regională, națională și europeană (HiLands – peisaje montane ascunse, Civilizația sării în Transilvania, Civilizația Cucuteni, Limesul Daciei Romane ș.a.).

Toate programele și proiectele realizate de instituție în 2020, atât cele stipulate în planurile minimale anuale cât și cele realizate peste prevederile acestora, au fost subordonate în mod exclusiv îndeplinirii misiunii muzeului. Evoluția profesională a instituției în intervalul menționat e conformă cu politicile culturale la nivel național și la strategia culturală a autorității. Astfel, instituția s-a implicat activ în implementarea programelor naționale prioritare ale

Autorității. În anul 2020, acestea au fost: Programul Național *Centenar*, Programul Național *Limes*, Programul Național de Finanțare a Cercetării Arheologice Sistematice.

Principalele direcții de acțiune în 2020 au fost:

- Cercetarea patrimoniului cultural aflat în administrarea muzeului (arheologic, etnografic, istorico-documentar și memorialistic)
- Păstrarea, conservarea, restaurarea și evidența științifică a bunurilor culturale aflate în administrarea muzeului.
- Valorizarea patrimoniului cultural, prin organizarea expozițiilor, manifestărilor culturale și științifice, precum și prin introducerea acestuia în circuitul științific prin publicare și comunicare în țară și străinătate.
- Achiziționarea datelor științifice privind peisajele naturale și culturale din estul Transilvaniei, necesare interpretării și expunerii integrate a patrimoniului, în spiritul abordării holistice a acestuia. Acestea permit integrarea patrimoniului administrat de muzeu în contextele naturale și culturale autentice, complexe și atractive.
- Elaborarea documentației științifice și administrative necesare organizării muzeului (de cca. 0,8 ha), în aer liber la Covasna.
- Demersuri științifice și administrative pentru organizarea în orașul Beclean a unui Muzeu al Sării.
- Dotarea instituției cu echipamente de lucru performante. În 2020 instituția a achiziționat echipamente din surse atrase: calculatoare, imprimante, minicalculator pentru expoziție, camere foto, drone, receptare de GPS etc. Astfel, au fost în mod considerabil sporite capacități tehnice ale instituției.
- Reparații curente la toate imobilele aflate în administrarea muzeului.

- Atragerea resurselor financiare și umane suplimentare
- Sporirea performanțelor personalului angajat.

Activitatea instituției în 2020 a urmărit sporirea vizibilității muzeului, diversificarea serviciilor pentru public și creșterea impactului educațional al activităților sale.

În ceea ce privește identificarea patrimoniului, instituția a reușit să descopere și să documenteze o serie de bunuri culturale relevante pentru profilul muzeului: situri și peisaje arheologice, numeroase artefacte, mărturii relevante privind istoria și civilizația românească din arealul Carpaților Răsăriteni.

În ceea ce privește cercetarea și documentarea patrimoniului, MNCR a efectuat numeroase cercetări arheologice, etnografice și istoric-documentare de teren. Dintre acestea, cele mai de seamă rezultate au furnizat cercetările privind Arheologia montană în Carpații de Curbură, Exploatarea preistorică a sării (Băile Figa, jud. Bistrița-Năsăud), Eneoliticul și epoca bronzului (Sfântu Gheorghe-Arcuș, Bixad, jud. Covasna; Păuleni Ciuc-Dâmbul Cetății, Ocland jud. Harghita), Civilizația dacică (Covasna-Valea Zânelor, jud. Covasna) și Limesul Daciei Romane. Cu rezultate notabile s-au soldat cercetările istoric-documentare privind Istoria învățământului confesional românesc din sud-estul Transilvaniei. Aceste cercetări, pe de o parte au adus contribuții majore la cunoașterea temelor menționate, iar pe de alta, au îmbogățit patrimoniul muzeului cu cca. 3000 de unități de patrimoniu, dintre care cca. 50 (podoabe de aur și piese harnașament de cai din epoca bronzului, obiecte preistorice de lemn ș.a.) se pretează pentru a fi clasate drept obiecte de patrimoniu de categoria tezaur. Au fost descoperite vestigii deosebit de importante privind epoca bronzului

și prima epocă a fierului, privind sistemele de fortificație din eneolitic și epoca bronzului. Rezultatele cercetărilor au fost bine documentate, toată documentația aferentă acestor cercetări fiind arhivată în arhiva științifică a muzeului, în format clasic și digital.

Totodată, în anul 2020, a fost continuată cercetarea patrimoniului aflat în administrarea instituției. În acest sens, menționăm expertizarea științifică a lotului bogat de artefacte preistorice de lemn descoperite în situri de exploatarea sării în estul și nord-estul Transilvaniei (jud. Harghita, Mureș și Bistrița-Năsăud), expertizele științifice ale materialului osteologic bogat descoperit în situri arheologice Olteni și Sfântu Gheorghe-Arcuș (jud. Covasna).

Cercetările efectuate în perioada la care ne referim, au sporit în mod considerabil patrimoniul instituției, i-au dezvăluit multe din valențele cognitive și educaționale, au furnizat date prețioase privind contextele lor naturale și culturale. În prezent, rezultatele acestor cercetări sunt în curs de procesare, pregătindu-se pentru publicare, expuse în cadrul unor expoziții, prezentate publicului prin intermediul unor lecții deschise on line, iar în viitor, vor fi integrate în expoziții tematice și de bază.

În anul 2020 a fost continuată activitatea de conservare și restaurare a patrimoniului aflat în administrarea MNCR. Totodată, în mod considerabil au fost intensificate activitățile privind evidența științifică, clasarea și evaluarea patrimoniului. Pe lângă modalitățile clasice de documentare, în 2020 instituția a recurs la documentarea digitală (imagini fidele 3d, aerofotograme, înregistrări video și audio) a bunurilor de patrimoniu mobil aflat în administrarea proprie și a celui imobil și imaterial aflat în teren.

În ceea ce privește valorizarea patrimoniului, instituția a continuat să publice rezultatele recentelor cercetări în reviste proprii (ANGVSTIA, Caietele de la Araci),

precum și în ale altor instituții din țară și străinătate. În plus, instituția a organizat manifestări științifice proprii (Sesiunea Științifică anuală a MNCR) și în parteneriat (Sesiunea Națională de Comunicări Științifice României din sud-estul Transilvaniei – Istorie, Cultură și Civilizație), iar personalul MNCR a participat la manifestări științifice naționale și internaționale unde au prezentat cele mai relevante aspecte privind arheologia, istoria și etnografia din estul și sud-estul Transilvaniei. În 2020, MNCR a fost preocupat și de valorizarea patrimoniului prin cele mai diverse activități adresate publicului larg. În acest sens, instituția a continuat activitatea expozițională, pe cât a fost posibil în condițiile pandemiei. Totodată, colectivul instituției a căutat și de multe ori a reușit să compenseze scăderea drastică a fluxului fizic de beneficiari, prin organizarea activităților în aer liber și în spațiul virtual.

Muzeul a reușit, prin numeroase colaborări, să sporească și noi resurse umane. Astfel, în cadrul unor proiecte comune, în activitățile instituției au participat specialiști în diverse domenii ale muzeologiei și cercetării, precum și numeroși voluntari.

În conformitate cu strategia culturală a instituției pentru întreaga perioadă la care facem referire, muzeul a asigurat efectuarea cercetărilor științifice în domeniul preistoriei, civilizației dacice, romane și post-romane. Una dintre prioritățile declarate ale instituției, asupra căreia Ministerul Culturii nu s-a pronunțat încă, fundamentarea științifică a organizării Muzeului în Aer Liber la Covasna (cf. HG nr. 1043 din 2013) a fost urmărită cu maximă insistență.

Dintre programele și proiectele de cercetare prevăzute pentru 2020, au fost realizate cu succes următoarele: *Exploatarea pre- și protoistorică, antică și medievală a sării în estul Transilvaniei; Dacii în estul Transilvaniei; Granița de est a Daciei*

romane; Sud-estul Transilvaniei în perioada post-romană (sec. III-VI); Învățămintul confesional românesc în estul Transilvaniei (sfârșitul sec. al XVIII-lea – începutul sec. al XX-lea); Conservarea, restaurarea, evidența și clasarea patrimoniului MNCR; Îmbunătățirea expozițiilor permanente existente; itinerarea expoziției Apele minerale în estul Transilvaniei (Exploatarea apei minerale și industria balneară în estul Transilvaniei în secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea) și Limesul de est al Daciei romane pentru școlari; Sesiunea științifică anuală a MNCR; Publicarea Caietelor de la Araci și a revistei anuale a MNCR - ANGVSTIA, XXIII; Ateliere creative Tradiție și Modernitate; Organizarea evenimentului Noaptea Muzeelor, ș.a.

În acord cu prioritățile asumate de autoritate – Ministerul Culturii – muzeul, alături de alte două muzee naționale, MNIR și MNIT, este în mod efectiv implicat în implementarea Programului Național Limes.

MNCR, în mediul online

Promovarea proiectelor culturale realizate de instituție și creșterea vizibilității muzeului s-au realizat prin îmbunătățirea și actualizarea în permanență a site-ului instituției, au fost lansate noi produse personalizate pentru expozițiile MNCR cu sigla instituției, produse ce sunt prezentate în cadrul *Museum Shop* din incinta sediului central al MNCR și la celelalte sedii ale muzeului, pliante de promovare pentru oferta culturală și sediile MNCR. Pentru a-și consolida imaginea, în anul 2020 muzeul a creat și lansat câteva produse culturale online precum Muzeul Virtual al Carpaților Răsăriteni, unde se regăsesc informații despre ultimele cercetări și produse culturale ale instituției, canalul de youtube, filme de prezentare pentru diferite obiecte din patrimoniul MNCR și scanare 3d a unor obiecte de patrimoniu, a administrat pagina www.facebook.com/mncr.sfantugheorghe, a creat pagina pe

Instagram, a postat săptămânal noutăți și a monitorizat activitatea online; a administrat pagina web www.mncr.ro, pagina web pentru revista ANGVSTIA și a încărcat numerele recent apărute; a pregătit și prelucrat materiale pentru postările de pe site-ul muzeului, postări de evenimente, actualizarea postărilor, crearea galeriilor foto; a administrat grupuri separate pe facebook pentru obiectivele din cadrul muzeului (Prima Școală Românească, Casa Memorială Romulus Cioflec, Muzeul Oltului și Mureșului Superior); a administrat avizierul muzeului (pregătit și afișat materiale, cu ocazia diferitelor evenimentelor culturale - Mărțișor, Paște, Sărbători de iarnă etc.); a realizat și difuzat materiale de popularizare (cărți de vizită, etichete pentru pungile de suveniruri) și materiale noi de promovare personalizate (pixuri, semne de carte, căni, magneți), care se găsesc la *Museum Shop*. MNCR a participat la evenimente culturale și sportive cu mare vizibilitate, precum cele prilejuite de *Noaptea Muzeelor*, *Ziua Limbii Române*, *Ziua Culturii Naționale*, târguri de turism naționale, internaționale și nu numai.

Muzeul este activ pe rețelele de socializare, astfel toate informațiile referitoare la activitatea MNCR sunt diseminate către public în timp real. Periodic a organizat ateliere de creație în spațiile muzeului, pentru a atrage un număr cât mai mare de vizitatori. Muzeul se implică și în viața sportivă comunitară. Astfel, a format o echipă de baschet care poartă sigla cu denumirea muzeului. Aceasta participă la Campionatul Județean de Baschet Pentru Amatori Covasna, competiție la care sunt înscrise 10 echipe din județele Covasna și Brașov, cu un număr total de peste 150 de jucători.

A organizat prelegeri pe diverse teme de arheologie, istorie, memorialistică și literatură pentru publicul larg, atât în spațiile muzeului cât și în școli, universități și alte muzee.

Bilanț al vizitatorilor și beneficiarilor muzeului

În 2020 numărul beneficiarilor direcți ai muzeului (beneficiari direcți, vizitatori și beneficiari virtuali) a fost de 26.681, iar cel al beneficiarilor indirecti a fost de 22.315. Astfel totalul beneficiarilor direcți și indirecti a fost de 48.996. Există o creștere a numărului de beneficiari cu 24.03% față de anul 2019 (39.503 beneficiari direcți și indirecti). Numărul beneficiarilor a crescut mai ales datorită produselor din mediul online, beneficiarii virtuali având o pondere tot mai mare din totalul beneficiarilor MNCR din anul 2020. Totodată, numărul vizitatorilor și a beneficiarilor direcți la activitățile MNCR s-a înjumătățit pe parcursul anului 2020, din cauza restricțiilor cauzate de situația epidemiologică. Din aceeași cauză, Instituția nu a mai putut organiza activități în afara spațiilor muzeului: în școli, grădinițe, cămine culturale.

Estimări în ce privește numărul beneficiarilor pentru următoarea perioadă de management

Instituția și-a propus să asigure tendința ascendentă a numărului de beneficiari, cu creșterea anuală de cca. 5-10%. În acest moment, în estimarea numărului de beneficiari, MNCR își menține angajamentul de a asigura creșterea anuală cu 5-10%, raportat la anul 2020. Totodată, numărul beneficiarilor poate să crească mai mult – cu cca. 20.000 de persoane în plus pentru fiecare an, în cazul în care MNCR va reuși să organizeze secția de la Covasna, având în vedere aflulul turistic ridicat în această stațiune turistică

Publicul MNCR și educația muzeală

Activitatea instituției este în permanență orientată către vizitatori/beneficiari, în special către copii, adolescenți și tineri din unități școlare din localitățile județelor Harghita, Covasna și Brașov, pentru care a organizat în spații proprii și mai ales în

cele ale partenerilor, numeroase acțiuni culturale: expoziții temporare, serate culturale, ateliere și lecții deschise. Muzeul cultivă bune relații cu publicul, indiferent de naționalitate, rasă, religie, vârstă, sex, statut social sau orientare politică.

Instituția acordă importanța deosebită educației muzeale adresată în mod preponderent copiilor, adolescenților și tinerilor. O serie de proiecte educaționale sunt adresate categoriilor de public defavorizate: persoanelor cu dizabilități, copii instituționalizați, romi. Totodată, instituția se implică în mod co-participativ în evenimente culturale și sportive de mare vizibilitate.

O categorie de beneficiari ai muzeului, redusă ca număr, însă generatoare de expertiză superioară, dezvoltare și prestigiu, sunt persoane din mediul academic și universitar, care beneficiază de programe și proiecte de cercetare derulate de muzeu.

Publicul este ținta tuturor proiectelor muzeului, inclusiv a celor de cercetare. Conducerea instituției sprijină numai acele proiecte de cercetare care generează rezultate relevante pentru public. Proiectele de cercetare câștigate de angajații instituției sunt acceptate și sprijinite cu o condiție obligatorie: ele trebuie să fie asociate de proiecte de valorizare specific muzeală a cercetării și adresate publicului larg și, totodată, să faciliteze implicarea diverselor categorii de public în cercetare, prin tabere de creație, arheologice etc.

Muzeul caută și de cele mai multe ori reușește, pe de o parte, să implice cele mai diverse categorii de public în proiectele sale de cercetare, în funcție de nivelul lor de pregătire, iar pe de altă parte, pune un accent deosebit asupra integrării cercetării în activități adresate publicului. Se acordă acestor activități atenție cu totul specială, întrucât cercetarea ajută foarte mult la cultivarea spiritului critic, mai ales la generațiile tinere. Astfel, cel mai numeros public al muzeului este, în momentul

actual, alcătuit din elevii din ciclurile primare, gimnaziale și liceale din județele Covasna Harghita și Brașov și cadrele didactice care îi însoțesc. Alte categorii sunt prietenii muzeului, turiștii români și străini, copii și tineri instituționalizați și cu nevoi speciale și pensionari. Beneficiarii virtuali sunt mai ales adulți, pasionați de istorie, cadre didactice și specialiști din domeniul arheologiei/etnografiei, care sunt atrași de produsele virtuale inedite ale MNCR.

Activitățile derulate în vederea promovării programelor și proiectelor instituției în anul 2020

Având în vedere contextul impus de pandemia cu SARS-COV-2, strategia de promovare a MNCR s-a bazat în anul 2020 pe dezvoltarea mai multor platforme virtuale, prin care s-a dorit atragerea unor noi categorii de beneficiari, dar totodată muzeul a rămas conectat și la categoriile fidele activităților MNCR. Cele mai reprezentative activități sunt prezentate succint în continuare.

A fost dezvoltată platforma web „Muzeul virtual al MNCR” (<https://muzeu.net4u.ro/>) ce implementează o structură de baze de date de tip multi-content dinamic, într-un format *responsive* (platformă web vizualizabilă în condiții optime pe tabletă și telefon mobil). Muzeul Virtual organizează informațiile în colecțiile Arheologie, Memorialistică, Etnografie, permițând totodată virtualizarea expozițiilor permanente în format WEB.

A fost dezvoltat canalul de YouTube dedicat produselor media MNCR: Muzeul Virtual al Carpaților Răsăriteni (<https://www.youtube.com/channel/UCkVoRh-w1J3MeBSQwYz3PEg>). În anul 2020 au fost încărcate 34 de producții (filme documentare, produse multimedia, înregistrări din timpul activităților MNCR).

Au fost create 9 producții video – short videos cu intro standardizat în seria denu-

mită *Obiecte cu poveste* – obiecte speciale din patrimoniul MNCR și poveștile lor spuse chiar de specialiștii care le studiază și le îngrijesc.

A fost dezvoltat website-ul revistei ANGVSTIA (<https://muzeu.mncr.ro/index.php/pages/revista-angvstia>) asigurându-se publicarea online individuală a fiecărui articol identificat prin titlu, autor, cuvinte cheie și rezumat.

Oferta culturală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni a fost prezentată publicului la Târgul de Turism al României, ce a avut loc în perioada 20-23 februarie, la București, dar și în cadrul Târgului de Turism din Budapesta din luna martie 2020, în cadrul standului Visit Covasna.

Prin intermediul Asociației de Dezvoltare a Turismului din județul Covasna, un grup de vloggeri și ziariști au vizitat două din punctele muzeale ale MNCR din județul Covasna, respectiv Prima Școală Românească și expoziția de arheologie "Așezarea preistorică Păuleni-Ciuc, *Dâmbul Cetății*". Materialele realizate de vloggeri și jurnaliști au apărut în reviste și rețele sociale, facilitând o promovare la nivel național. Promovarea prin intermediul influencerilor din mediul virtual reprezintă cel mai nou instrument folosit în multe domenii, inclusiv în cultură.

În 2020, Radio Europa FM a fost partener oficial al Noptii Muzeelor 2020. MNCR a fost prezent în cadrul acestei campanii cu un obiect și anume Tiparul de caș/Păpușarul.

Proiectele de bază ale MNCR au fost: Conservarea preventivă și invazivă a patrimoniului, desfășurat permanent în imobilele aflate în administrarea MNCR din Sfântu Gheorghe, Araci și Miercurea Ciuc, monitorizarea permanentă a microclimatului și ajustarea periodică a acestuia, acțiuni de desprăfuire, aerisire și îngrijire a obiectelor în funcție de material; Desalinizarea obiectelor arheologice de lemn provenite din siturile salifere din Transilvania, selectarea și pregătirea arte-

factelor de lemn arheologic și etnografic care necesită măsuri intruzive de conservare și desalinizare, fotografierea, descrierea și împachetarea obiectelor, transportul artefactelor la laboratorul specializat și monitorizarea activităților de desalinizare și restaurare; Restaurarea patrimoniului etnografic și arheologic administrat de MNCR; Expertizarea patrimoniului în vederea evaluării și clasării; Evidența, clasarea și evaluarea patrimoniului MNCR; Dezvoltarea colecției 3d de artefacte din patrimoniul MNCR – Scanare 3d cu lumină structurată și permanentizarea acestei activități.

Proiecte și expoziții MNCR în 2020

S-a itinerat expoziția "Drumul Sării – Drumul Țării" în locații precum Muzeul Orășenesc Tășnad jud. Satu Mare și Muzeul Oltului și Mureșului Superior din Miercurea Ciuc jud. Harghita (în 2021). Se dorește itinerarea expoziției și la alte muzee din țară și realizarea versiunii virtuale.

Expoziția foto-documentară "Granița de est a Provinciei Dacia", formată din 13 placte bilingve, color și texte explicative, jocuri interactive și film documentar, a fost itinerată și prezentată cu ghidaj de specialitate, adaptat segmentelor de vârstă și tipurilor de public. În cadrul expoziției a avut loc și proiecția filmului "Granița de Est a Provinciei Dacia". Se preconizează itinerarea expoziției în locațiile instituțiilor de învățământ, educație și administrație locală din județele Covasna, Harghita și Brașov.

S-a dezvoltat în continuare proiectul privind organizarea Muzeului Sării de la Beclean – Băile Figa, elaborându-se o tematică definitivă și în ceea ce privește proiectul Muzeului Sării, cu demersuri privind aprobarea înființării Secției MNCR Muzeul Sării la Beclean.

Expoziția foto-documentară "Marile bătălii ale Primului Război Mondial din trecătorile Carpaților de Curbura – Teledetectie

și arheologie aeriană” s-a desfășurat în perioada ianuarie - decembrie 2020. Expoziția compusă din 11 postere a fost itinerată la Întorsura Buzăului și Bran, urmând itinerarea expoziției în jud. Covasna, Harghita, Buzău și Brașov.

Expoziția foto-documentară “Sud-estul Transilvaniei în contextul Marii Uniri”, realizată în colaborare cu Școala Gimnazială Apold, Jud. Mureș (05-06.11.2020) a fost itinerată cu ocazia sărbătorii Centenarului Marii Uniri, evenimentul cuprinzând o lecție deschisă și ateliere de pictură pe vase ceramice. Se dorește itinerarea expoziției și în alte locații din județele Covasna, Harghita, Mureș, Brașov, precum și elaborarea versiunii digitale a expoziției.

A fost itinerată și expoziția foto-documentară “Românii din fostele scaune secuiești și Marea Unire”, cu sprijinul partenerilor Complexul Sportiv Național Izvoru Mureșului, județul Harghita și Școala Generală „Gheorghe Zaharia” Brădet, județul Covasna (23-29.09.2020; 04-23.11.2020), completată de lecții deschise privind desemnarea reprezentanților din zona județelor Harghita și Covasna de azi, la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918. Itinerarea expoziției continuă și în alte școli din județele Covasna, Harghita, Mureș și Brașov, fiind completată ulterior de elaborarea unei versiuni digitale a expoziției.

A avut loc itinerarea expoziției foto-documentare “Personalități covășnene și harghitene ale Marii Uniri” în cadrul Școlii Gimnaziale „Nicolae Russu”, Școala Gimnazială Zăbrătău, în intervalul 30.10-23.11.2020, prezentând contribuția la pregătirea, înfăptuirea și consolidarea Marii Uniri, a unor intelectuali români originari din zona Covasna- Harghita.

Expoziția foto-documentară “Contribuția învățământului confesional românesc din Trei Scaune la Marea Unire”, care cuprinde documente scrise și fotografii precum și componente informaționale

referitoare la situația învățământului confesional românesc în Trei Scaune în preajma Marii Uniri și privind contribuția la pregătirea, înfăptuirea și consolidarea Marii Uniri a fost prezentată în parteneriat cu Asociația Cultural-Creștină „J. Teculescu” din Covasna, jud. Covasna a fost un proiect itinerat între 15.01-30.11.2020.

Expoziția foto-documentară “Formarea și activitatea Gărzilor Naționale în zona Trei Scaune, Ciuc și Odorhei, desemnarea delegaților și participarea la Marea Adunare de la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918” a vorbit publicului despre realizarea unității naționale și activitățile premergătoare actului istoric de la 1 Decembrie 1918 și formarea Gărzilor naționale române din zona Covasna-Harghita de azi (fostele Comitate Trei Scaune, Ciuc și Odorhei) care au contribuit la Marea Unire. Expoziția a fost itinerată în parteneriat cu Asociația Cultural-Creștină J. Teculescu din Covasna, jud. Covasna în perioada ianuarie-martie 2020 la sediul MOMS din Miercurea Ciuc și în decembrie 2020 în Covasna.

Expoziția “AIDOMA”, formată dintr-o colecție cu reconstituiri de ii tradiționale, a fost itinerată la Muzeul Oltului și Mureșului Superior, Miercurea-Ciuc, județul Harghita, în parteneriat cu Asociația Culturală “Semne cusute” din București, lider de proiect. Expoziția alcătuită din 28 de ii, replici ale unor cămăși celebre aflate în marile muzee ale lumii sau în colecții private, au fost însoțite de o componentă grafică și de explicații. Proiectul a oferit publicului posibilitatea să descopere sau să regăsească frumusețea, simbolistica și cromatică artei populare românești din diferite zone etno-folclorice ale țării.

Cercetări arheologice la MNCR în 2020

Programul de Studii de arheologie a peisajului în situri din epoca dacică menționate în repertoriile arheologice din

estul Transilvaniei, format din mai multe proiecte a urmărit valorificarea cercetărilor despre Situl dacic fortificat Cetatea Zânelor de la Covasna, jud. Covasna, realizat în parteneriat cu MNIT în orașul Covasna, în iulie-decembrie 2020. În cadrul cercetării s-a urmărit identificarea funcționalității dialelelor masive de piatră descoperite pe Terasa a III-a a Cetății Dacice de la Covasna. Astfel a avut loc analiza arheozoologică a unui lot de 2000 de fragmente de oase animaliere, fotografierea și desenaarea vestigiilor descoperite și prelevarea de mostre de sol prin carote manuale (3 seturi) până la adâncimea de 1 m.

Lucrările de pe situl antic de la Olteni, jud. Covasna au avut loc între octombrie-decembrie 2020 și s-a realizat în sectorul nordic (pe un platou/terasă înaltă a Oltului), aflată la circa 200-300 nord de fortificațiile castrului de la Olteni, în vederea verificării unei anomalii la nivelul subsolului care se întinde pe suprafața de cca 700 m (est-vest și nord-sud). Activitatea s-a concentrat pe dezvelirea și documentarea unei secțiuni arheologice amplasate peste o anomalie magnetică vizibilă în planul magnetic al zonei de la Nord de castrul roman. Inițial s-a presupus existența unui apeduct, care pare însă să reprezinte o urmă de locuire umană de vârstă preistorică și nu de epocă romană. Situația arheologică a evidențiat faptul că avem de-a face cu un complex adâncit de tipul unui "șanț" umplut cu multe fragmente de lut ars (roșu pe exterior și negru în miez) rezultate probabil de la unele tipuri de construcții.

În cadrul programului de cercetare arheologică sistematică a avut loc cercetarea sitului preistoric fortificat de la Păuleni-Ciuc, jud. Harghita (0 1.07–30.08.2020) prin verificarea prin metode intruzive a liniilor de fortificare detectate anterior prin magnetometrie și aerofotogrammetrie în partea vestică a sitului. Cercetările efectuate au relevat patru linii de fortificare da-

tând din trei perioade: una – din ca. 4,450 cal BC, două – din ca. 2,150 – 2.050 cal BC, una – din cal BC, 1,850 cal BC. Acestea corespund nivelurilor de locuire Cucuteni A, Ciomortan I și II, Wietenberg II.

Situl de exploatare a sării de la Băile-Figa a fost cercetat și în 2020, iar în cadrul acesteia a avut loc dezvelirea unei structuri de lemn datând din cca. 100- 900 a. Chr.. S-a realizat un set de fotografii și filme în timpul cercetărilor cu cele 43 artefacte preistorice de lemn, piatră și ceramică, 10 mostre de lemn pentru datare radiocarbon și 10 mostre de lemn pentru determinarea speciilor de lemn preistoric.

Programul de cercetare istorică a cuprins proiectul de Cercetare documentară privind învățământul confesional românesc în zona Covasna-Voinești (a doua jumătate a secolului al XVIII-a și începutul secolului al XX-lea) care condus la realizarea unei expoziții temporare referitoare la învățământul confesional românesc din zona Covasna – Voinești, în localitatea Covasna.

În cadrul programului de Educație Muzeală s-au concretizat proiecte precum Școala Altfel la muzeu, desfășurat la MNCR, MOMS, Casa Memorială "Romulus Cioflec" din Araci, Prima Școală Românească din Sf. Gheorghe și unități de învățământ din zonă, în parteneriat cu unități școlare, asociații, instituții de cultură, case de cultură și primării. În urma proiectului au rezultat 6 ateliere creative, 5 vizite cu ghidaje de specialitate, expoziții, lecții deschise și proiecții de filme documentare. S-au organizat ateliere de scriere cu pana în unități de învățământ, atelier de modelare manuală a lutului în școli, atelier de pictură pe vase ceramice și pe lemn în unități de învățământ, promovarea punctelor muzeale ale MNCR în unitățile școlare și atragerea de noi vizitatori.

Proiectul "Tradiție și Modernitate", ediția a XIII-a, s-a desfășurat la MNCR, MOMS, Casa Memorială "Romulus Cioflec" din

Araci, Prima Școală Românească din Sf. Gheorghe și unități de învățământ din zonă, în parteneriat cu unități școlare, asociații, instituții de cultură și primării. Din activitate au rezultat 12 ateliere creative (modelaj lut, atelier de pictură pe vase ceramice, atelier de țesut, ateliere de scriere cu pana și tocul) și 8 vizite la muzeu, cu ghidaje de specialitate.

Activitățile cultural-educative de la Muzeul Oltului și Mureșului Superior din Miercurea Ciuc numără evenimente precum Sărbătoarea Micii Uniri la muzeu din ianuarie 2020, aici având loc lecții deschise cu tema Mica Unire și Domnul ei adresată elevilor de clasa a IV-a și ateliere creative de țesere a unor semne de carte în culorile tricolorului.

Zilei Culturii Naționale la muzeu s-a organizat din nou în colaborare cu Colegiul Național "Octavian Goga" din Miercurea-Ciuc, având loc prezentări referitoare la semnificația zilei de 15 ianuarie, prezentarea unor repere biografice din viața poetului, ateliere creative de țesere a unor semne de carte în culorile tricolorului, activitatea Să-l citim pe Eminescu, lectură din poeziile eminesciene și Eminescu vers și culoare – atelier de reprezentări prin desen ale unor creații eminesciene.

Activitatea *Sărbătoarea primăverii – ateliere creative* (ianuarie – martie 2020) a avut ca parteneri Colegiul Național "Octavian Goga" din Miercurea-Ciuc și Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu" Miercurea-Ciuc și s-a concretizat în 15 ateliere creative de confecționat mărtișoare, felicitări și buchețele de flori.

Ediția 2020 a Noptii europene a muzeelor s-a desfășurat prin expuneri online și prezentări video pe teme legate de patrimoniul MNCR:

- Ediții princeps Romulus Cioflec aflate în patrimonial Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni. (dr. Luminița Cornea).

- Desenul obiectelor arheologice, modalitatea principală de reconstituire grafică a artefactelor. Prezentarea grafică a unui car miniatural din lut ars specific epocii bronzului (2000-1500 î.e.n). Florentina Mărcuți (arheolog partener); Jocul de popice de masă (D. Buzea)
- Uneltele preistorice folosite la exploatarea resurselor de sare. Dan Buzea
- *Interiorul țărănesc specific zonei Harghita* din cadrul expoziției de bază de la Muzeul Oltului și Mureșului Superior din Miercurea Ciuc (Florina Bănică)
- Cercetările arheologice de la Cheile Vârgheișului. (dr. Marian Cosac, Universitatea Valahia din Târgoviște, responsabil științific al proiectului de cercetare din Cheile Vârgheișului).
- Povestea tăblițelor de scris de la Prima Școală Românească din Sfântu Gheorghe (Florin Herțeg)
- Campania Europa FM *Obiecte de poveste din muzee* – Păpușarul sau Tiparul de caș.

Activitatea *Joc și sport – Tradiție și competiție* s-a desfășurat la Sfântu Gheorghe, Întorsura Buzăului și Covasna (ianuarie – martie 2020) având ca parteneri Asociația Sportivă Ciucaș din Întorsura Buzăului, Liceul Teoretic Mircea Eliade din Întorsura Buzăului, Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog Covasna și Asociația Culturală Cetatea Dacică-Valea Zânelor din Covasna.

MNCR a fost partener în proiectul Cupa Unirii - tenis de picior în sală, ediția a V-a, desfășurat la Întorsura Buzăului în ianuarie 2020, la care au participat 8 echipe.

Alte programe cu caracter sportiv în care s-a implicat activ MNCR au fost Cupa Îndrăgostiților de Tenis de Câmp, ediția a III-a Întorsura Buzăului și Campionatul Județean de Baschet Pentru Amatori Covasna, ed. 2019-2020.

Conferințe și lecții deschise

În februarie 2020 a avut loc Conferința *Cercetarea și valorificarea civilizației dacice din sud-estul Transilvaniei în Voinești-Covasna*, în cadrul căreia specialiști MNCR au susținut comunicări:

- Masa rotundă "Valorificarea cercetărilor arheologice de la Cetatea Dacică-Valea Zânelor Covasna"
- Dr. Dan Ștefan, Dr. Maria-Magdalena Ștefan, *Cetăți și zone sacre la dacii din estul Transilvaniei, conferință publică la Sala Unirea din Covasna*;
- Dr. Paul Pupeză, Covasna-Cetatea Zânelor. Priorități de cercetare în anul 2020. Conferință publică la Sala Unirea din Covasna.

Un număr de 9 lecții deschise au fost ținute de membrii muzeului în unități de învățământ și în alte locații:

- 20.01.2020, Florin Herțeg, lecție deschisă la muzeu cu tema „Mica Unire”, prezentare importanța zile de 24 ianuarie pentru istoria modernă a României, la Școala Gimnazială Nr. 4 „Frații Popeea” din localitatea Săcele jud. Brașov;
- 22.01.2020, Ana Dobreanu, lecție deschisă, 2 sesiuni, cu tema „Mica Unire și Domnul ei” la sediul MOMS, pentru elevii Școlii Gimnaziale „Liviu Rebreanu” din Miercurea-Ciuc, Clasa a IV-a A și B;
- 14.02.2020, Dr. Paul Pupeză, Covasna – 2 sesiuni pe tema *Cetatea Zânelor. Istoria unor timpuri îndepărtate... de lângă noi, Clasa a X-a și a XII-a*.
- 14.11.2020, Dr. Marian Cosac, *Cercetările arheologice de la Cheile Vârghișului (lecție deschisă în mediul online)*;
- 14.11.2020, Dr. Luminița Cornea, *Ediții princeps Romulus Cioflec aflate în patrimoniul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni (lecție deschisă în mediul online)*.

Manifestări culturale

În perioada 09-11.12.2020 a avut loc Sesiunea Științifică anuală a MNCR (ediția a XVII-a), organizată în parteneriat cu Ministerul Culturii și S.C. Total Business Land SRL la Sfântu Gheorghe – Arcuș, jud. Covasna. Manifestarea s-a concretizat în 3 secțiuni, 41 comunicări științifice și o masă rotundă.

- Secțiunea 1 – Miercuri, 9 decembrie 2020, Noi cercetări privind epoca bronzului în arealul Carpaților Răsăriteni. Organizator dr. Valerii Kavruk, moderatori: Roxana Munteanu și Florin Gogâltan;
- Secțiunea 2 – Joi, 10 decembrie 2020, *Noi cercetări privind epoca fierului în zone montane (organizator dr. Maria Magdalena Ștefan, moderatori: dr. Valeriu Sîrbu și dr. Aurel Rustoiu)*;
- Secțiunea 3 – Joi, 10 decembrie 2020, ora 9.00; *Cercetări istorico-documentare privind sud-estul Transilvaniei în secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea (organizator dr. Ana Dobreanu, moderator: dr. Ioan Lăcătușu)*.
- Masă rotundă, vineri, 11 decembrie 2020, *Digitalizarea patrimoniului muzeal (organizator dr. Dan Ștefan, moderator dr. Valer Rus)*

Programe de cercetare arheologică

În cadrul Programului Național Limes a avut loc elaborarea documentației științifice necesare elaborării dosarului de înscriere a Frontierelor Daciei Romane în Lista patrimoniului mondial UNESCO, proiect finanțat de Ministerul Culturii (aprilie-decembrie 2020). Activitățile cuprinse în proiect au urmărit cercetarea Frontierei Daciei romane, sectorul de Est: cercetarea științifică și valorificarea rezultatelor acesteia în vederea realizării documentației pentru înscrierea în Lista Patrimoniului mondial UNESCO a obiectivelor de patrimoniu cultural ce au făcut parte din Frontierele Imperiului Roman, pe Sectorul de

Est al Provinciei Dacia; efectuarea de cercetări pluridisciplinare la Olteni, Brețcu, Baraolt, Reci, Boroșneu Mare și în zona imediat apropiată acestora, în vederea delimitării în teren a limitelor siturilor și a zonelor lor de protecție; monitorizarea curentă a siturilor din lista indicativă aflate pe teritoriile județelor Brașov, Covasna, Harghita și Mureș; completarea și actualizarea sistemului GIS de evidență computerizată pentru documentarea datelor acumulate pe parcursul activităților în cadrul Programului Național Limes.

Programul de cercetare *Peisaje ascunse: explorarea prin teledetecție și LiDAR a drumurilor, granițelor și câmpurilor de luptă din Carpații de sud-est* (HiLands) a avut loc în intervalul aprilie-decembrie 2020, fiind coordonat de Institutul de Arheologie Vasile Pârvan, în parteneriat cu Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni și Muzeul Brăilei Carol I, a avut ca temă centrală depistarea și cercetarea prin teledetecție și tehnologia LiDAR a câmpurilor de luptă și situri arheologice în zonele montane împădurite. Obiectivul general a fost cercetarea sistematică a coridoarelor strategice ce traversează partea de sud-est a Carpaților și care au constituit, de-a lungul vremii, poarta de legătură dintre Transilvania și spațiul danubian și pontic.

S-au efectuat cercetări arheomagnetice în siturile de interes de la Peștera Abri 132 și Peștera Mare din Cheile Vârghișului, jud. Harghita (preistorie și istroie), Ansamblul rupestru de la Piatra Rotării, jud. Buzău, Așezarea fortificată din cea de a doua epocă a fierului de la Coadă Izvorului, jud. Prahova, Aninoasa (cultura Ariușd), Sântimbru (cultura Wietenberg), Ocland (grup tumular), Păuleni-Ciuc (Ariușd, Coțofeni, Ciomortan, Wietenberg), Miercurea Ciuc- Șumuleul Mare, Bixad (Ariușd, Wietenberg, Latene, Epoca medievală), Terasa Râului Negru din zona localităților Bită și Reci și situl arheologic de la Reci, Doboița, jud. Covasna, Olteni (cultura Ariușd și

epoca romană), Brețcu (epoca romană), Cetățile din perioada medievală timpurie de la Slon, jud. Prahova, Defileul Oltului din Munții Perșani, jud. Brașov, Situl arheologic de la Covasna "Dealul Sărat" și Valea Cașinului și situl arheologic de la Valea Seacă, Cetatea Cece. S-au descoperit o serie de anomalii magnetice, care oferă date cu privire la structura internă a acestor așezări și care vor fi publicate pe viitor.

Investigațiile arheometrice non-invasive din anul 2020 completează cu succes eforturile celorlalte tipuri de cercetare efectuate până acum și indică posibilitățile extinse ale acestei metode pentru identificarea de structuri arheologice invizibile ochiului uman, pentru stabilirea limitelor siturilor și a zonelor lor de protecție, precum și pentru managementul măsurilor de protecție și promovare turistică a fiecărui sit. Aceste cercetări contribuie la o mai bună planificare a viitoarelor cercetări invazive și non-invasive din fiecare sit, respectiv pentru punerea în valoare științifică a zonei cercetate.

Subsumat Programului *HiLands* a fost proiectul Cercetarea interdisciplinară a sitului Covasna - Dealul Sărat, jud. Covasna (august–octombrie 2020), care a urmărit identificarea și delimitarea exactă a urmelor de locuire și de fortificare a sitului, încadrarea cronologică și atribuirea culturală.

Activitatea din cadrul cercetării non-invasive a sitului arheologic Aninoasa – La Șezut, comuna Reci, jud. Covasna s-a desfășurat în intervalul iunie-august 2020 și a urmărit studiul topografic al sitului, investigații arheometrice non-invasive, prelevare mostre de sol și set de carote pedologice manuale, un studiu al mostrelor și interpretarea datelor. Analiza datelor geo-fizice sugerează existența unei incinte fortificate cu șanț de apărare.

Între iunie-noiembrie 2020 a avut loc Cercetarea interdisciplinară a sitului arheologic Bixad – Cetatea Vapa, jud. Covasna care a scos la lumină urmele unei așezări

preistorice și medievale fortificate în mai multe faze de ocupare. Situl a fost locuit încă din eneolitic, fiind apoi reocupat și refortificat în fiecare dintre etapele cronologice reprezentative pentru această zonă geografică (Coțofeni, Wietenberg, prima epocă și a doua epocă a fierului).

Cercetarea interdisciplinară a grupului tumular Ocland-Petreni-Sânpaul-Crăciunel, jud. Harghita, desfășurată în intervalul octombrie-noiembrie 2020, a avut loc pe teritoriul comunelor Ocland și Sânpau, pe situl ce se află în imediata vecinătate a zăcămintului de sare care, de fapt, este cel mai sudic din zona Subcarpaților Transilvaniei.

În iulie-noiembrie 2020 s-a desfășurat Cercetarea interdisciplinară în situl Valea Seacă Cetatea-Cece, jud. Covasna, un important sit fortificat din epoca fierului din Carpații de Curbură, din județul Covasna. În cadrul cercetării s-a recurs la digitizare prin colectarea de date tridimensionale de înaltă rezoluție reliefului modificat antropoc, în condițiile în care situl este unul izolat și greu accesibil.

Cercetarea interdisciplinară în situl Cheile Vârghișului, jud. Harghita (iulie-septembrie 2020), proiect al Universității "Valahia" din Târgoviște, în care MNCR a fost partener, s-a axat pe cercetarea în ansamblu a locuirii umane din perioada Paleoliticului mijlociu în situl Abri 122 și Peștera MARE – Cheile Vârghișului. Astfel două peșteri au fost investigate prin LiDAR portabil și două cercetate prin metode invazive (săpături arheologice). S-au realizat fotografiile și filme din timpul săpăturilor arheologice. Cercetările vor continua până în 2022.

Programe și proiecte finanțate în totalitate din venituri proprii

Cercetarea arheologică preventivă în situl Sfântu Gheorghe – Arcuș, desfășurată între municipiul Sfântu Gheorghe și satul Arcuș jud. Covasna, în perioada 11.05.–31.07.2020; 22.09.–30.11.2020, a urmărit

documentarea siturilor arheologice din zona Sf. Gheorghe – Arcuș, documentarea patrimoniului descoperit în timpul activităților de teren, aerofotografierea sitului, cartarea complexelor arheologice identificate în teren, desenarea la scară a complexelor arheologice identificate, prelucrarea primară a patrimoniului descoperit. Au rezultat peste 457 de artefacte speciale descoperite și inventariate și peste 3033 de pachete de material arheologic de masă format din ceramice, pietre, lipitură și alte materiale.

Cercetarea arheologică preventivă în situl arheologic Băile Figa, în zona lucrării „Asfaltarea drum de legătură cu DJ 172 din Beclean, județul Bistrița Năsăud” (01.10 – 20.12.2020) a inclus acțiuni de cercetare preventivă în sectorul nordic al sitului și în zona de protecție a sitului arheologic care are statutul de monument istoric. În secțiunea I/2020 (extindere SXXII/2012), au fost identificate în urma cercetărilor arheologice preventive urme ale unor amenajări și construcții din lemn (pari, scânduri, fragmente de garduri din nuiele împletite), ale căror vârstă încă nu a fost stabilită. În stratul de nămol, au mai fost descoperite: ciocane de lemn, lopăți de lemn, ciocane de minerit de piatră, multe elemente de construcții din lemn păstrate fragmentar și fragmente ceramice. Săpăturile în SI/2020 au surprins urme arheologice din preistorie și probabil din perioada sec. al XIX-lea - fragmente ceramice și o amenajare sumară.

Evaluarea/Diagnosticul arheologic în cadrul proiectului „Racord f.o.darkfiber client Vodafone Romania, Vârful Ciorii, Brețcu, județul Covasna”, finanțat de S.C. Telekom Romania Communications S.A. (mai-iulie 2020), a fost un proiect ce a constat într-o evaluare arheologică în zona afectată de proiectul de construcție și un set de investigații non-invazive.

Evaluarea arheologică din zona proiectului de modernizare a activității lui

CSISZER ZSOMBOR I.I. prin „Construire și dotare adăpost pentru vaci de lapte și anexe, spații pentru procesare și comercializare”, în Sântimbru, jud. Harghita (iunie – august 2020), a relevat o serie de anomalii de dimensiuni relativ mici. Descărcarea de sarcină arheologică urmează să se producă în cadrul unui proiect viitor.

Din evaluarea arheologică a zonei afectată de proiectul „Construire Cort Evenimente, Anexa tip ”P”, Parcare și împrejmuire teren din Covasna, str. Pava de Sus, jud. Covasna” (februarie–martie 2020), proiect care intră parțial în perimetrul acestei lucrări de construcție se află în Zona de Protecție a Monumentului Istoric înscris în Lista Monumentelor Istorice (LMI - 2015) - ”Calea Ferată Îngustă”, a rezultat că nu se impune elaborarea și punerea în practică a unui proiect de supraveghere arheologică sau de cercetare arheologică preventivă.

Supravegherea arheologică a zonei afectată de proiectul „Cariera de argilă Bodoc”, jud. Covasna a avut loc în august–decembrie 2020, în perimetrul căreia sunt cunoscute vestigii arheologice formate din materiale ceramice de factură preistorică, ce pot reprezenta urmele unei așezări. Activitatea de supraveghere arheologică a fost amânată pentru anul 2021.

Cercetarea științifică a patrimoniului mobil aflat în administrarea MNCR a urmărit:

O expertiză antropologică a materialului osteologic uman descoperit în situl arheologic Sfântu Gheorghe - Arcuș 2020, a furnizat date precum determinarea sexului și a vârstei indivizilor, stabilindu-se condițiile de incinerare.

Proiectul de cercetare arheozoologică a materialului osteologic animalier descoperit în situl arheologic Sfântu Gheorghe - Arcuș în anul 2020 a constatat în transportul obiectelor la laboratorul din Miercurea-Ciuc și documentarea materialului os-

teologic pentru 7 schelete cabaline, cca. 27800 de fragmente de oase animaliere.

Echipa MNCR a condus și un studiu pedologic al siturilor arheologice de la Aninoasa, Reci, Păuleni-Ciuc, Malnaș-Băi și Sântimbru, care a cuprins analizarea și compararea unui set de probe, în ceea ce privește adâncimea, culoarea, textura, pH-ul și incluziunile de natură antropică a mostrelor din situri.

Din proiectul de datare radiocarbon a vestigiilor descoperite în situl arheologic Păuleni-Ciuc, Sânzieni, Olteni și Racoș-Ormeniș, au rezultat 15 mostre care au fost trimise pentru analiza radiocarbon.

Proiectul de *Reconstituire grafică a vestigiilor arheologice administrate de MNCR și a contextelor acestora* s-a materializat într-un set de desene și scene de reconstituiri istorice. Desenul obiectelor de muzeu reprezentând modalitatea principală de reconstituire grafică a unor artefacte pornind de la un simplu fragment dintr-un obiect, folosind materiale documentare furnizate de arheologi și de reconstituire a unui ansamblu de obiecte în care pot fi redată ansambluri sau instalații, reconstituirea scenei istorice reprezintă etapa de valorificare istorică din muzee prin care publicul va înțelege mai bine modul de utilizare și funcționare a unor artefacte și a modului de viață din preistorie și antichitate.

Manifestări culturale

Evenimentul cultural-literar „La umbra nucului bătrân” de la Casa memorială „Romulus Ciofleac”, Araci, a avut loc online pe 2 iulie 2020. În cadrul întâlnirii a avut loc lansarea revistei „Caietele de la Araci” nr. 13, prezentată de prof.dr. Luminița Cornea, redactor-șef, apoi în viziunea poezilor Mihaela Malea Stroe și Ionel Simota. A urmat recital poetic „Între muritor și zeu” – autor și interpret Adrian Munteanu.

Evenimentul cultural-literar “Ziua Limbii Române 2020” a avut loc la Prima Școală

Românească din Sfântu Gheorghe, în 29 august 2020 și a cuprins activități precum lansări de carte ale unor autori din județele Covasna și Harghita, comunicările susținute de Prof. Mihai Trifoi, „Adrian Păunescu, un poet vizionar controversat”; Dr. Ioan Lăcătușu, „Românii maghiarizați. Români care și-au pierdut limba” și expozițiile „Manuale pentru școlile confessionale românești din Transilvania” – prezentată de prof. Florin Herțeg; „Volume ale poetului Mihai Eminescu și cărți referitoare la poetul național”, publicații donate Bibliotecii „Nicolae Colan” de către prof. Petre Străchinaru – a prezentat Larisa Axinia.

Manifestări științifice naționale și internaționale

Specialiștii MNCR au luat parte la 14 manifestări științifice naționale și la 5 internaționale. Lanivel național au prezentat:

- Ana Dobreanu în cadrul Colocviului național „I.I. Russu” ediția a XII-a, 27.06. 2020: *Sud-estul Transilvaniei în perioada 1900-1914. Studiu socio-politic.*
- Ana Dobreanu, comunicarea științifică *Informații documentare privind învățământul confesional românesc din Covasna-Voinești* (a doua jumătate a secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea), Sesiunea științifică anuală a MNCR, secțiunea Istorie, 10 decembrie, 2020, online.
- Valerii Kavruk, Dan Buzea, József Puskás, Roxana Munteanu, Dan Ștefan, Maria-Magdalena Ștefan, *Noi cercetări efectuate în situl Păuleni-Ciuc – Dâmbul Cetății.* Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 1, 10 decembrie, 2020, online.
- Valerii Kavruk, Cătălin Bem, Adrian Gligor, József Puskás, Cătălin Borangic, Barboz Beata, Corina Borș, Cornel Bucurenciu, Mariana Cebotari, Radu Coman, Adrian Drișcu, Mihai Dunca,

Eduard Ghinea, Nicolae Ionescu, Paula Mazăre, Francesca Știrbu, Raul Trif, Ion Tuțulescu, Costin Daniel Tuțuianu, Ștefan Vasilache, Adrian Vladu, *Cercetări arheologice preventive efectuate în situl Sfântu Gheorghe-Arcuș (Hosszú) în anii 2019-2020.* Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 1, 9 decembrie, 2020, online.

- Cătălin Bem, Adrian Gligor, József Puskás, Cătălin Borangic, Valerii Kavruk, Paula Mazăre, Radu Coman, Ștefan Vasilache, Raul Trif, Mariana Cebotari, *Necropola din epoca bronzului mijlociu de la Sfântu Gheorghe-Arcuș (Hosszú).* Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 1, 9 decembrie, 2020, online.
- Valerii Kavruk, *Necropola de la Sfântu Gheorghe – Arcuș (Hosszú) în contextul raporturilor între Bazinul Carpatic, sudul Europei de Est și Asia Centrală pe parcursul epocii bronzului mijlociu și târziu.* Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 1, 10 decembrie, 2020, online.
- József Puskás, Cătălin Bem, Cătălin Borangic, Valerii Kavruk, *Vestigii aparținând perioadei târzii a epocii bronzului (cultura Gáva) din situl Sfântu Gheorghe-Arcuș (Hosszú).* Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 1, 9 decembrie, 2020, online.
- Valerii Kavruk, *Noi cercetări privind exploatarea preistorică a sării în Transilvania.* Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 1, 9 decembrie, 2020, online.
- Maria-Magdalena Ștefan, Dan Ștefan, Dan Buzea, *Contribuții la problematica fortificațiilor cu miez ars din epoca fierului. Cercetările de la Teliu (jud. Brașov) și Valea Seacă Cetatea-Cece (jud. Co-*

- vasna). Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 2, 10 decembrie, 2020, online.
- Dan Ștefan, Maria-Magdalena Ștefan, Valeriu Sirbu, Lucica Savu, Alexandru Halbac, *Topografia arheologică a Defileului Oltului din Munții Perșani*. Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea 2, 10 decembrie, 2020, activitate online.
  - Florin Herțeg, *Profesorul dr. Ioan Bozocanu din Vâlcele*. Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, secțiunea Istorie, 10 decembrie, 2020, activitate online.
  - Maria-Magdalena Ștefan, *Muzeul Virtual al Carpaților Răsăriteni, de la site web la muzeu virtual*. Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, Masă rotundă – Digitizarea patrimoniului muzeal, 11 decembrie, 2020, activitate online.
  - Dan Ștefan, *Patrimoniul digital, perspective și provocări dincolo de isteria tehnologică*. Sesiunea științifică anuală a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, Masă rotundă – Digitizarea patrimoniului muzeal, 11 decembrie, 2020, activitate online.
  - Cristina-Ioana Baubec-Felea: *Masa rotundă cu tema „Muzeul ca spațiu de explorare pentru copii”*, 22 Octombrie 2020, organizator Asociația Da ,Dece, Proiect finanțat de AFCN.
- Alexandru Popa, *Südost siebenbürgen während der spätrömischen Zeit: ein Forschungsprojekt des National museum der Ostkarpaten in Sf. Gheorghe/Rumänien*, Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main, IMAGMA Workshop, 6.-7. Martie 2020.
  - Alexandru Popa, *The Sarmatians of Caucaland between historical geography and archaeology*. Session: „Being Sarmatian. Approaching “Sarmatian Archaeological Cultures” as a Networking System”, 26th Annual Meeting of the European Association of Archaeologists. Budapest, 26-30 August 2020.
  - József Puskás, *Adatok a Felsőháromszéki-medence abszolút kronológiájához: a középső bronzkor kezdetei [Contribuții la cronologia absolută a epocii bronzului mijlociu în Depresiunea Târgu Secuiesc]*. A VI-lea conferință a doctoranzilor maghiari, Cluj-Napoca.
  - József Puskás, *The Beginning of Middle Bronze Age in Southeastern Transylvania*, prezentat la 26th EAA Virtual Annual Meeting.

Specialiștii instituției au publicat în 2020 un număr de 22 de articole și sinteze, după cum urmează:

Ana Dobreanu:

- *Situația rețelei școlare din Comitatul Ciuc și accesul la educație (a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea)*, în vol. scos de Asociația Învățătorilor Harghiteni, Pagini ale istoriei învățământului din județul Harghita, coord. Elena Mîndru, Editura Eurocarpatica, Sf. Gheorghe, 2020, p. 35-44;
- *Probleme economice abordate de participanții la congresul secuiesc din 1902 și soluții propuse*, în: Acta Carpatica VI/1, Editura Eurocarpatica, 2019, p. 64-72;

Manifestări științifice internaționale:

- Dan Buzea, Alexandru Popa, Dan Ștefan, *Noi investigații geo-fizice în situl eneolitic Ariusd-Cucuteni de la Aninoasa, comuna Reci, jud. Covasna*, Titlul Simpozionului: Neoliticul și eneoliticul în centrul Europei / The Neolithic and the Aeneolithic in Central Europe, Sibiu, 6-7 noiembrie 2020 (ediție online);

- *Informații documentare privind învățământul confesional românesc în localitatea Covasna (a doua jumătate a sec. al XIX-lea – începutul sec. al XX-lea)*, în ANGVSTIA 24, Editura ANGVSTIA, Sf. Gheorghe, 2020, (sub tipar);
- În colab. cu Florin Herțeg, *Documente privind învățământul confesional românesc din Trei Scaune*, în: ANGVSTIA 24/2020.

Herțeg Florin:

- *Un arăcean și Războiul cel Mare – dr. Pompiliu Nistor*, în: Acta Carpatica VI/1, Editura Eurocarpatica, 2019, p. 73-81.

Dan Buzea:

- În colab. cu Alexandru Popa, Dan Ștefan, *Noi investigații geo-fizice în situl eneolitic Ariușd-Cucuteni de la Aninoasa, comuna Reci, jud. Covasna*, în: Neoliticul și eneoliticul în centrul Europei / The Neolithic and The Aeneolithic in Central Europe, Sibiu, 6-7 noiembrie 2020, p. 29.
- În colab. cu Maciej Dębiec, Thomas Saile, *Statuettes and houses from a Bandkeramik settlement near Olteni in Transylvania, Rzeszów, Polonia*;
- În colab. cu Maciej Dębiec, Thomas Saile, *Aspecte ale unei așezări aparținând culturii ceramicii liniare cu note muzicale de lângă Olteni (Transilvania)*, ANGVSTIA 24/ 2020 (sub tipar);

Dan Ștefan:

- În colab. cu Maria-Magdalena Ștefan, Dan Buzea, *Rezultate preliminare ale cercetărilor geofizice și de teledetecție de la Covasna - Cetatea Zânelor*, în Istros, 2020.
- În colab. cu Dan Buzea, Daniel Garvăn, Stănică Pandrea, *Up and down. From Inner Curvature to Northern Wallachia and back during the 5th millennium* (Arheopress) – varianta în limba engleză;
- În colab. cu Maria-Magdalena Ștefan, Valeriu Sîrbu, Lucica Savu, Alexandru

Halbac, *Teledetecție și valorificarea arheologică a datelor LiDAR în zona Defileului Oltului de la Racoș. Partea I - Studiul instalațiilor și amenajărilor folosite în practicarea meșteșugului vărăritului*, ANGVSTIA 24/ 2020;

Florina Bănică:

- *Portul popular din Voșlăbeni, județul Harghita, aflat în patrimoniul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni*, în ANGVSTIA 24/ 2020;

Valerii Kavruk:

- În colab. cu Gheorghe Postică, *Așezarea Păhărnicești "Petruca" în lumina cercetărilor arheologice din anul 1988*, în ANGVSTIA 24/ 2020;
- În colab. cu Anthony Harding: *Ur- und frühgeschichtliche Salzgewinnung in Siebenbürgen*, în: Tod im Salz – Eine archäologische Ermittlung in Persien Begleitbuch, Katalog und Graphic Novel, Bochum 2020, S. 83-89.
- În colab. cu Viorica Vasilache și Felix-Adrian Tencariu: *OM, SEM-EDX, and micro-FTIR analysis of the Bronze Age pottery from the Băile Figa salt production site (Transylvania, Romania)*. Microsc Res Tech. 2020; 1–14. <https://doi.org/10.1002/jemt.23451>
- În colaborare cu Dan-Lucian Buzea, Puskas Jozsef, Dan Ștefan, Maria-Magdalena Ștefan, Anthony F. Harding, Marius Alexianu, Cătălin Roibu, Radu Zăgreanu: *Cercetări efectuate la Băile Figa în anii 2016-2019 și considerații privind deslușirea valențelor unui peisaj salin hibrid*. ANGVSTIA 23/ 2019, p. 9-108.

Alexandru Popa:

- *From Angvstia to Cvmidava. The Eastern Frontier of Roman Dacia and the mountain passes in the area of the Curvature Carpathians (I). Case study: the Oituz Pass*. Volum colectiv *HiLands*.

- *The Frontiers of the Roman Empire in Eastern Dacia. Preliminary results of research conducted in the context of the Romanian National Limes Program.* In *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites*. Conferință internațională, Sighișoara, 10-14 octombrie, material editat de Sergiu Musteață, 103-116. Oxford.
- În colaborare cu: Sergiu Musteață, Mihaela Iacob, Ștefan Honcu, Lucian Munteanu, *Cercetarea magnetometrică în situl de epocă romană de la „Fântâna Seacă”* (localitatea Slava Rusă, jud. Tulcea), în ANGVSTIA 24/ 2020;

József Puskás:

- *Așezarea culturii Noua de la Albiș / Kézdiálbis–Rétremenő* (județul Covasna) în *Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare*, 2, Chișinău. 111-150.
- *South-eastern Transylvania during the Late Roman period (3rd-4th centuries AD)* în: Rubel, A. – Voss, H.-U. (eds.): *Experiencing the Frontier and the Frontier of Experience. Barbarian perspectives and Roman strategies to deal with new treats*. APRA 76. 169-178.
- Recenzie Marion Dowd – Robert Hensy (eds): *The archaeology of darkness*, OxbowBooks, Oxford & Philadelphia, 2016, 143 p. în ANGVSTIA 24/ 2020.

Programele finanțate din subvenția acordată de Ministerul Culturii au fost cele cuprinse în planul pentru *Conservarea, restaurarea clasarea și evaluarea patrimoniului muzeal*, în care s-au încadrat proiectele de Conservare preventivă și invazivă a patrimoniului, Desalinizarea obiectelor arheologic de lemn provenite din siturile salifere din Transilvania, Restaurarea patrimoniului etnografic și arheologic administrat de MNCR, Expertizarea patrimoniului în vederea evaluării și clasării, Evidența patrimoniului muzeal, Clasarea patrimoniului muzeal, la care s-au mai adăugat 250 de dosare, numărând în total 584, Evaluarea patrimoniului cultural administrat de MNCR și Dezvoltarea colecției 3d de artefacte din patrimoniul MNCR – Scanare 3d cu lumină structurată.

În ce privește evaluarea patrimoniului MNCR, din totalul de 6.430 bunuri muzeale evaluate până la 31 decembrie 2020, sunt înregistrate în evidența contabilă un număr de 4556. Pentru alte 6573 bunuri muzeale evaluate de Comisia de Evaluare în anii 2019 (5095 bunuri muzeale) și 2020 (1478 bunuri muzeale), înregistrarea în evidența contabilă se află în curs desfășurare. În prezent, 6.430 bunuri muzeale cu valoare patrimonială sunt evaluate, din totalul de bunuri de 24.171 bunuri muzeale înregistrate.

PI. 1 Activitatea de conservare preventivă a materialelor textile din patrimoniu MNCR.
PI. 1 The activity of preventive conservation of textile materials from the MNCR patrimony.

PI. 2 Activități dedicate Sărbătoarea primăverii în unități de învățământ, februarie 2020.
PI. 2 Activities dedicated to Spring Holiday celebrated in schools, February 2020.

PI. 3 Atelier de confecționat felicitări la MOMS.
PI. 3 Postcards workshop at MOMS.

PI. 4 Atelier de scriere cu pana la Prima Școală Românească din Sfântu Gheorghe, grup de vloggeri.
PI. 4 Feather writing workshop with up to the First Romanian School from Sfântu Gheorghe, group of vloggers.

PI. 5 Atelier de confecționat felicitări la MOMS.
PI. 5 Postcards workshop at MOMS.

PI. 6 Ateliere de pictură pe vase ceramice în unități de învățământ.
PI. 6 Painting on ceramic vessels workshops in schools.

PI. 7 Ateliere de scriere la Școala Gimnazială „Romulus Cioflec” din Araci, februarie 2020.
PI. 7 Writing workshops at the Romulus Cioflec Secondary School in Araci, February 2020.

PI. 8 Cerc pedagogic, martie 2020.
PI. 8 Pedagogical circle, March 2020.

PI. 9 Cercetare arheologică la Păuleni-Ciuc, *Dâmbul Cetății*.
PI. 9 Archaeological research at Păuleni-Ciuc, *Dâmbul Cetății*.

PI. 10 Cercetările în cetatea preistorică de la Valea Seacă, Cece.
PI. 10 Research in the prehistoric fortress of Valea Seacă, Cece.

Pl. 11 Cetatea dacică de la Jigodin III.
Pl. 11 The Dacian fortress of Jigodin III.

Pl. 12 Dragobetele vestește primăvara, atelier creativ.
Pl. 12 Dragobetele announces spring, creative workshop.

Pl. 13 Expoziția AIDOMA la MNCR, ianuarie-februarie 2020.
Pl. 13 AIDOMA exhibition at MNCR, January-February 2020.

Pl. 14 Ateliere de scriere la Școala Gimnazială „Romulus Cioflec” din Araci, februarie 2020.
Pl. 14 Writing workshops at the Romulus Cioflec Secondary School in Araci, February 2020.

PI. 15 Itinerarea expoziției foto-documentare *Sud-estul Transilvaniei în contextul Marii Uniri* la Școala Gimnazială din Apold.
PI. 15 Itinerary of the photo-documentary exhibition *Southeastern Transylvania in the context of the Great Union* at the Apold Secondary School.

PI. 16 Itinerarea expoziției *Personalități covășnene și harghitene ale Marii Uniri* la Școala Gimnazială din Zăbrătău.
PI. 16 Itinerary of the exhibition *Covasna and Harghita personalities of the Great Union* at the Zăbrătău Secondary School.

PI. 17 Joc și sport - Campionatul Județean de baschet amator Covasna, echipa de baschet MNCR.
PI. 17 Games and Sports - Covasna County Amateur Basketball Championship, MNCR Basketball Team.

PI. 18 Scanare 3D a obiectelor ceramice din patrimoniul MNCR.
PI. 18 3D scanning of ceramic objects from the MNCR heritage.

PI. 19 Tradiție și modernitate- vizite ghidate.
PI. 19 Tradition and modernity - guided tours.

PI. 20 Tradiție și modernitate, atelier de pictură pe vase ceramice.
PI. 20 Tradition and modernity, painting on ceramic vessels workshop.

PI. 21 Tradiție și modernitate, vizite ghidate la Casa memorială Romulus Cioflec.
PI. 21 Tradition and modernity, guided tours of the Romulus Cioflec Memorial House.

PI. 22 Tradiție și modernitate, atelier de confecționat măștișoare.
PI. 22 Tradition and modernity, creative workshop.

PI. 23 Tradiție și modernitate - Șezătoare călătore, ateliere creative.
PI. 23 Tradition and modernity, creative workshops.

PI. 24 Tradiție și modernitate - Șezătoare călătore, ateliere creative.
PI. 24 Tradition and modernity, creative workshops.

Pl. 25 Tradiție și modernitate- vizite ghidate, jocuri.
Pl. 25 Tradition and modernity - guided tours, games.

Pl. 26 Vernisajul expoziției AIDOMA la MOMS, 15 ianuarie 2020.
Pl. 26 Opening of the AIDOMA exhibition at MOMS, January 15, 2020.

PI. 27 Ziua Culturii Naționale la MOMS, 15 ianuarie 2020.
PI. 27 National Culture Day at MOMS, January 15, 2020.

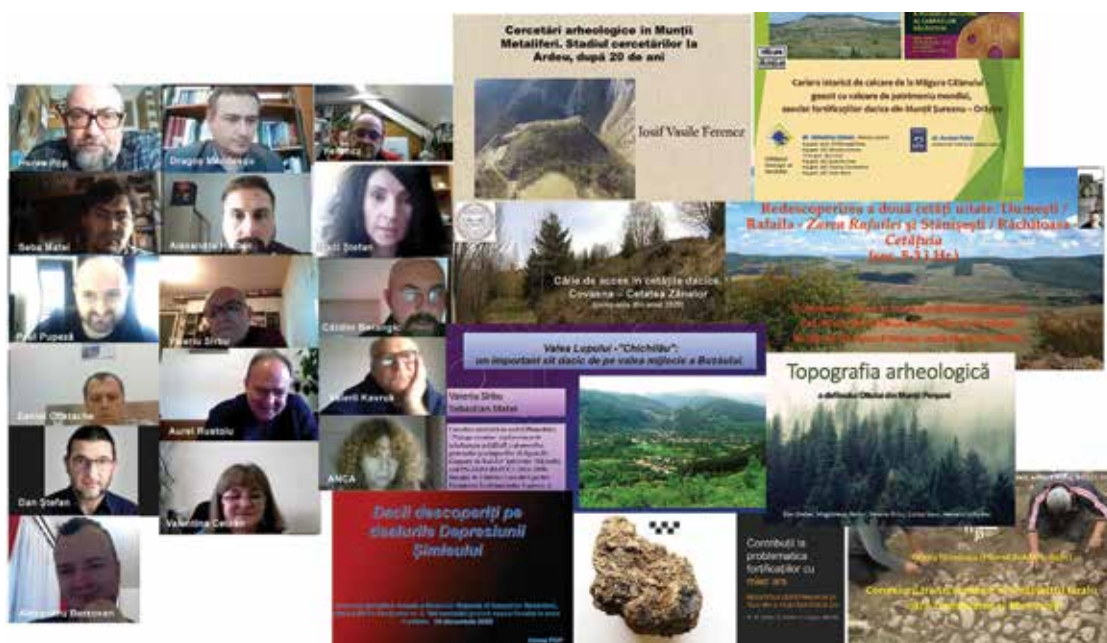

PI. 28 Ziua Culturii Naționale la MOMS, 15 ianuarie 2020.
PI. 28 National Culture Day at MOMS, January 15, 2020.

PI. 29 Ziua Limbii Române la Prima Școală Românească Sf. Gheorghe, august 2020.
PI. 29 Romanian Language Day at the First Romanian School in Sf. Gheorghe, August 2020.

PI. 30 Sesiunea anuală de comunicări științifice a MNCR.
PI. 30 MNCR's Annual Scientific Communications Session.